

tudi večina njegovih članov pod orožjem, da iznova začne gojiti telovadbo šolskega naraščaja obeh spolov. — Telovadba deklet se vrši vsako sredo in soboto od 2. in pol do 3. in pol popoldne; telovadba deklic pa ista dneva od 4. in pol do 5. in pol popoldne v društveni telovadnici, ulica Stadion št. 21. — Pozivljemo slovenske starše, da vpišejo svoje otroke v sokolski naraščaj, kjer pod skrbnim in strogim nadzorstvom najdejo dobro družbo in razvedrilo, kjer se jim nudi, da krepe svoja mlada telesa in se razvijejo v zdrave mladence in dekleta. — Vsak zavedni slovenski oče, vsaka zavedna slovenska mati naj vpiše svojega otroka v sokolski naraščaj, da tako ohranimo svojo dečo zdravje in nepokvarjeno svojemu narodu! Na zdar!

—t— **Osebnost.** Tovariš Anton Vovk, učitelj, kandidat iz Kopra, je imenovan za suplenta na CM. deški šoli v Trstu.

—t— **Dijak se je ustrelil.** V Trstu se je ustrelil 18 let stari dijak VIII. gimnazijskega razreda, Bogoljub Markl, sin višjega zdravstvenega nadzornika pomorske vlade.

Koroške vesti.

—k— **V celovškem občinskem svetu** je prof. Wolsegger poročal o nasvetu deželnega šolskega sveta, naj se na realni gimnaziji v Beljaku in na realki v Celovcu več ne uči francoščina, ampak italijanščina. Utemeljeval je to predvsem z vojno med Francijo in Avstrijo, nadalje pa z bližino Italije. Če pomislimo, kako se na Koroškem množi italijanski živel, kako se je že Beljak poitalijančil in kako so Italijani že vslo lesno trgovino na Koroškem dobili v roke, potem je ta sklep povsem razumljiv.

—k— **Škof v Celovcu.** Kakor poročajo dunajski listi, je vlada že poslala v Rim svoj predlog, naj bo za knezoškofa v Celovcu imenovan katehet v Mödlingu pri Dunaju, dr. Adam Heftner.

Istrske vesti.

—i— **Ranjen je bil** dne 30. oktobra na severnem bojišču Šuc Avgust, nadučitelj v Marezigah pri Kopru, služeč pri 47. pešpolku. Krogla ga je zadela v desno čeljust pod nosno luknjo, mu izbila razen 2 zadnjih zobov vse na desni strani in ranila jezik. Zdravi se v Szekesfehervaru.

Slovenska šolska mafica.

Poverjeniki za leto 1914:

I. Koroško:

Koschier Pavel, učitelj v Velikovcu.

II. Kranjsko:

1. Šolski okraj Črnomelj: Barle Konrad, učitelj v Metliki.

2. Šolski okraj Kamnik: Petrovec Tomo, nadučitelj v Jaršah pri Mengšu.

3. Šolski okraj Kočevje: a) Kočevje-Ribnica-Vel. Lašče: Štefanič Fran, nadučitelj v Vel. Laščah; b) Sodražica: Vrbic Mihajl, nadučitelj v Sodražici.

4. Šolski okraj Kranj: Rus Vilibald, učitelj v Kranju.

5. Šolski okraj Krško: Stiasny Ljudevit, c. kr. okr. šol. nadzornik v Krškem.

6. Šolski okraj Litija: Rigler Fran, učitelj v Hotiču pri Litiji.

7. Šolski okraj Ljubljana: a) Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani; b) dr. Jos. Šmajdek, c. kr. učitelj, prof. v Ljubljani.

8. Šolski okraj Ljubljanska okolica: Fran Lavtižar, nadučitelj v Sp. Šiški.

9. Šolski okraj Logatec: a) Cerknica-Logatec-Lož: Punčuh Leopold, nadučitelj v Gor. Logatcu; b) sodni okraj Idrija: Rajko Novak, c. kr. učitelj v Idriji.

10. Šolski okraj Novo mesto: Matko Martin, nadučitelj v Toplicah pri Novem mestu.

11. Šolski okraj Postojna: a) sodni okraj Ilirska Bistrica: Horvat Rudolf, nadučitelj v Trnovem pri Ilirski Bistrici; b) sodna okraj Postojna in Senožeče: Juvanec Ferdinand, nadučitelj v Postojni; c) sodni okraj Vipava: Skala Anton, nadučitelj v Vipavi.

12. Šolski okraj Radovljica: Zavrl Valentin, nadučitelj v Begunjah.

III. Štajersko:

1. Šolski okraj Brežice: Knapč Jan, nadučitelj na Vidmu.

2. Šolski okraj Celje: mesto: Fr. Kranjc, učitelj v Celju; b) okolica: Brinar Fran, nadučitelj v Gotovljah.

3. Šolski okraj Gorna Radgona: Kocmut Marija, učiteljica pri Sv. Jurju ob Ščavnici.

4. Šolski okraj Gornji Grad: Kocbek Fran, nadučitelj v Gornjem Gradu.

5. Šolski okraj Gradec: Hauptmann Fran, c. kr. profesor v n. v. Gradcu.

6. Šolski okraj Konjice: Šnuderl Stanko, učitelj v Konjicah.

7. Šolski okraj Kozje: Moric Emerih, nadučitelj v Št. Petru pod Sv. Gorami.

8. Šolski okraj Laško: a) desni Savinjski breg: Gnuš Anton, nadučitelj v Dolu pri Hrastniku; b) levi Savinjski breg: Wudler Maks, učitelj v Laškem trgu.

9. Šolski okraj Sv. Lenart: Klemenčič Josip, učitelj pri Sv. Trojici v Slov. Goricah.

10. Šolski okraj Ljutomer: Zacherl Fran, učitelj v Ljutomeru.

11. Šolski okraj Marenberk: Hren Anton, nadučitelj na Muti.

12. Šolski okraj Mariborska okolica: a) desni Dravski breg: Stani Tomislav, učitelj v Rušah pri Mariboru; b) levi Dravski breg: Pučelik Miroslav, učitelj v Krčevini pri Mariboru.

13. Šolski okraj Ormož: Rajšp Josip, nadučitelj v Ormožu.

14. Šolski okraj Ptuj: a) desni Dravski breg: Sel Janko, učitelj pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju; b) levi Dravski breg: Kajnih Valentin, učitelj v Ptuj.

15. Šolski okraj Rogatec: Sotošek Martin, nadučitelj v Žetalah.

16. Šolski okraj Sevnica: Rismal Melhior, učitelj v Sevnici.

17. Šolski okraj Slovenska Bistrica: Feigl Otilija, učiteljica v Slov. Bistrici.

18. Šolski okraj Slovenj Gradec: Vrečko Fran, šolski ravnatelj v Slov. Gradcu.

19. Šolski okraj Šmarje: Šumer Hinko, učitelj v Šmarju.

20. Šolski okraj Šoštanj: Koropec I., učitelj v Šoštanju.

21. Šolski okraj Vransko: Kramar Ivan, nadučitelj na Vranskem.

IV. Goriško:

1. Šolski okraj Gorica (mesto): Šolski svetnik Plohl Fran, c. kr. profesor v Gorici.

2. Šolski okraj Goriška okolica in Gradišče: Križman Ignacij, nadučitelj v Dornbergu.

3. Šolski okraj Sežana: a) sodni okraj Komen: Macarol Alojzij, nadučitelj v Sempolaju; b) sodni okraj Sežana: Kantè Matko, c. kr. okr. šolski nadzornik v Sežani.

4. Šolski okraj Tolmin: a) sodni okraj Bovec: Kalan Miko, nadučitelj v Bovecu; b) sodni okraj Cerkno: Gruntar Anton, nadučitelj v Cerknem; c) sodni okraj Kobarid: Bogataj Fran, nadučitelj v Kobaridu; d) sodni okraj Tolmin: Justina Silič, učiteljica v Tolminu.

V. Istra:

1. Šolski okraj Koper: Venturini Fr., nadučitelj v Borštu.

2. Šolski okraj Volosko: a) Kastav: Jurinčič Bruno, učitelj v Kastvu; b) okraj: Terezija Sikošek, učiteljica v Hrpeljah.

3. Kvarnerski otoki: Žic Nikola, c. kr. okr. šolski nadzornik na Krku.

4. Pazin: Opašič-Vrišer Mara, učiteljica v Paznu.

VI. Trst z okolico:

Trst: a) za učitelje in deške šole: Engelman Vinko, c. kr. učitelj v Trstu; b) za učiteljice in dekliške šole: Engelman Mira, c. kr. nadučiteljica v Trstu; c) za zgornjo okolico Trsta: Valentič Ciril, nadučitelj v Katinari; d) za spodnjo okolico Trsta: Ivan Daneu, nadučitelj pri Sv. Ivanu pri Trstu.

Opomnja. Z * zaznamovani so že pobrali letnino (4 K) za leto 1914. Za poverjenike, ki so mobilizirani, naj pobere letnino njih namestniki v službi, ali kdorkoli. Sme se pa poslati letnina kar naravnost Slovenski šolski Matici v Ljubljano in to čimprej. Og. poverjenike prosimo, da se požurijo.

Jakob Dimnik, blagajnik.

ob polu 11. uri dopoldne v ormoški okoliški šoli po nastopnem vzporedju:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.

2. Društveni dopisi in društvene zadeve.

3. Posvetovanje o učiteljskem skladu za one učiteljske obitelji, katerih očetje so poklicani v vojaško službo.

4. Poročilo o delu za avstrijski »Rdeči križ« med učiteljstvom.

5. Kako je šolsko mladino v smislu ukaza c. kr. dež. šol. sveta o pomenu sedanje vojne epohe poučiti. (O tem vprašanju naj vsi društveniki premišljajo in pripravijo nasvete!)

6. Pobiranje za Slov. šolsko Matico pro 1914.

7. Slučajnosti.

Književnost.

»Zvonček« objavlja v XI. letošnji številki to-le bogato in lepo vsebino: 1. Janko Leban: Vseh mrtvih dan. Pesem. 2. Cvetimirski: Breze. Povest. 3. Fr. Studenko: Utrinek. Pesem. 4. Mlad junak na konju. Podoba. 5. Pavel Strmšek: Nebeška vodica. Povest. 6. Fr. Studenko: Strah. Pesem. 7. Borisov: Naša Tigra. Povest. 8. Janko Leban: Sirota na očetovem grobu. Pesem. 9. Jan: Raste majhno drevo. Pesem. 10. Fr. Hubad: Mladostna leta cesarja Franca Jožefa I. Povest. 11. Cesar gre obiskat ranjence. Podoba. 12. Bitka na morju. Podoba. 13. Fr. Studenko: Zadnjikrat. Pesem. 14. V taborišču. Podoba. 15. Davorinov: Narodna. Jesenska. Pesmi. 16. Ivo Trošt: V bedi bogastvo. Legenda. 17. Ivo Trošt: Bajka o žitnem klasju. 18. Žalost. Podoba. 19. Pouk in zabava: Besedna uganka. — Rešitev tajinstvenega napisa vdeseti številki. Rešilci. — Ogromno poslopje. — Zvest konj. — Cesarjevo stanovanje. — Največja vojska. — Cesar med ranjenci. — Naš cesar in vojni dogodki. — Kako daleč se sliši grmenje topov. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Der Schulstaat. Vorschläge zur Völkerversöhnung und Herbeiführung eines dauernden Friedens durch die Schule von Johannes C. Barolin. Wien und Leipzig. Wilhelm Braumüller. K. u. k. Hof- und Universitätsbuchhändler. Aus Anlass des 60jährigen Regierungsjubiläums Seiner kaiserlichen und königlichen Majestät Kaiser Franz Josef I. verfasst und den Schulbehörden aller Staaten, Länder und Völker gewidmet. — To je naslov zelo zanimivi knjigi, ki v nji podaja avtor v 20. poglavjih in na 286. straneh svoje mnenje in nasvete o šolski reformi. Knjigo mi je poslal pisatelj na priporočilo šol. ravnatelja Adolfa Šustera iz Hrudima s prošnjo, da seznanim z njo slovensko učiteljstvo. Knjiga, ki je opisan v njej razvoj ljudskega šolstva od početka njega postanka do današnjega dne, je kaj pripravna za okrajne in lokalne učiteljske knjižnice. Zanimala bo pa tudi vsakega posameznika, ki mu je mar razvoj šolstva; zato jo prav toplo priporočam.

Jakob Dimnik.

»Glasbena Matica« v Ljubljani priredi 2. decembra t. l. velik koncert na korist »Rdečemu križu« in rodovinom v vojno poklicanih vojakov.

Učiteljski konvikt.

Dar. Ravnateljstvo c. kr. državne dobrodelne loterije na Dunaju K 3468-85. — Alojzij Kečelj, učitelj v Ljubljani, 2 K.

Letnina: Tov. Simon Punčah, nadučitelj v p. in hišni posestnik v Ljubljani, K 2; Mihajl Vrbic, nadučitelj v Sodražici, K 4. Hvala!

Prošnja. P. n. gg. šolske voditelje in voditeljice večrazrednih šol prosimo, da pobere letnino pri učiteljstvu dotične šole; lepa prilika za pobiranje letnine so tudi zborovanja okrajnih učiteljskih društev in okrajne učiteljske konvikte. Tovariši in tovarišice, ganite se in položite vsak 2 kroni na oltar učiteljskega konvikta!

»Moja setev«. Zbrani mladinski spisi. Spisal Ivo Trošt. Prvi zvezek. V Ljubljani leta 1914. Last in založba »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta«. Natisknila »Učiteljska tiskarna«. Cena vezani knjigi 1 krono. Vsebine: Oživila resnica. Povest, ki vsebuje te-le oddelke: 1. Junakstvo. 2. Čuden človek. 3. Z nagrado in brez nagrade. 4. Greh in krepost. 5. Denar in usluga. 6. Kdo je na boljem? 7. Naprej, naprej — do sreče! 8. Sreča. Dodatek. — Vsa povest je zelo zanimiva. Prepričani smo, da bo mladina rada segala po tej knjigi; zato jo prav toplo priporočamo za šolske knjižnice.

Narodne pesmi za mladino. Zbral in uredil Janko Žirovnik. Založilo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta«. V Ljubljani 1914. Cena 20 vinarjev. — V zbirki je dvajset najlepših in najpriljubnejših narodnih pesmi, ki smo jih objavili

v 14. številki. Pesmi so prav lahko in harmonizirane in bodo v vsakem oziru ustrezale svojemu namenu, zato Žirovnikovo zbirko prav toplo priporočamo šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom, da jih širijo med šolsko mladino.

Splošni vestnik.

Deželnih zborov ne bo. Običajno se koncem vsakega leta skličejo deželni zbori, da sklenejo proračune ali vsaj proračunske provizorije. Letos se to ne zgodi, in se bodo drugim potom dovolili provizoriji.

Časnikarstvo. Namesto dasedanega »Českega Učitelja«, glasilo Češke Učiteljske Zaveze, je začel izhajati kot organ imenovane organizacije »Vestnik«. Ureja ga naš prijatelj Bohdan Skála. — V Ljubljani je začel izhajati nov slovenski socialnodemokratski tednik »Delavec«. Tiskarica ga »Učiteljska tiskarna«.

Spomenica o koleri, ki jo je izdalo c. kr. ministrstvo notranjih zadev meseca oktobra 1914: 1. Kolera je prenosna bolezen. Nastane pa tedaj, ako se prenese takomimenovani kolerov bacil iz ust v črevo. Na vsak način izvira okužba od človeka, ki jo izločuje s svojimi odpadki, zlasti s črevesnimi. To izločevanje se ne dogaja samo pri bolnih na koleri, nego tudi pri tistih, ki so že ozdraveli, odnosno pri tistih, ki so zdravi ostali (nosilci bacilov). 2. Provročilec kolere se toraj nahaja le v odpadkih, nikakor pa ne v izsopnem zraku, niti v potu. Zaradi tega je nevarnost neposrednega prenosa kolere manjša kakor pa pri marsikateri drugi kužni bolezni. Tudi strežba bolnim na koleri je brez nevarnosti, ako se čuvamo vsakršnega onečevanja z njihovimi odpadki (ne jejmo torej v bolnikovi sobi, niti ne pijmo in ne kadimo), oziroma, ako smo se onečedili, naj se izvrši temeljito osnaženje in temeljita razkužba. 3. Poleg kolerovih odpadkov prihajajo — kar se prenašanja bolezni tiče — v poštev še po takih odpadkih onečedeni predmeti, ponajveč perilo, obleka, posoda in sploh vse, kar je v vsakdanji rabi, potem stranišča, onečiščena voda in onesnažena živila. Nekateri posel, na primer pri plovbi na rekah, a splavljih in v pristaniščih, kjer se pije onečiščena voda, takisto pri pečah, ki po neprevidnem prijemajo onesnaženo in še ne razkuženo perilo, je združen z znatno nevarnostjo okužbe po koleri. 4. Kolera se širi od kraja do kraja s prometom; prenos po zraku je nemogoč. 5. Strahu pred kolerom ni treba bežati, nego vsakdo naj vztraja v običajnih svojih razmerah. 6. Najvažnejši predpisi za osebno varstvo so ti-le: Telesna znažnost. Po vsakršnem onečevanju (zlasti na straniščih) si umij roke, na vsak način pa pred jedjo. Snaženje stanovanj, posebno kuhinje in stranišča (izganjanje muh itd.) Uporaba nedvomno čiste vode za žejno in kuho (pitna voda naj se, če treba, prekuha.) Svariti je pred uživanjem pokvarjenih ali težko prebavljivih živil, neprekuhanega mleka, prevelike množine sadja, solate, kumar itd., sploh pred nezmernostjo v jedi.

Šolskim vodstvom. Odbor »Sloven. osrednjega čebelarskega društva v Ljubljani« je sklenil, da dobe šolska vodstva list »Slovenski Čebelar« za izredno nizano polovično ceno 1 K 50 vin.

Železniške vožnje sorodnikov k ranjenecem. Državna železnica in v njeni upravi stoječe lokalne železnice: dalje Južna železnica, potem proge Ausig-Topllice, Buštjeckradka, Dunaj, Aspang, Kašav-Oderberg ter nižje avstrijske deželne železnice dovoljujejo za take vožnje za III. oziroma II. razred (za častniške sorodnike) 50% popusta, toda le pri daljavah nad 50 km. Za svoje veljajo starši, otroci, žena, brati in sestre ranjenca, oziroma obolelega vojaka. Za take vožnje je treba izkaznice, ki se jo v Ljubljani dobi pri c. kr. policijskem ravnateljstvu, na deželi pa pri c. kr. okrajnih glavarstvih. Izkaznice so kolka proste. Enak popust pri vožnji dobe svojci, če se peljejo k pogrebu za ranami ali boleznijo umrlega vojaka.

Vsi črnovojni obvezanci morajo točno priti k pregledovanju. Kdor izostane brez zadostnega opravičenja, bo kaznovan od c. kr. vojaške sodnije po § 4. zakona z dne 28. junija 1890, drž. zak. št. 137, z zaporom od 1 meseca do 2 let.

50.000 čeških Sokolov v vojni. Kakor je dognala Češka Sokolska Zveza, se nahaja od 112.000 članov čeških sokolskih društev 50.000 Sokolov v vojni. Češka Sokolska Zveza je izdala vrhutega dose-daj že nad pol milijona kron za vojno-humanitarne namene. Kakor znano, se nahaja tudi med odlikovanimi vojaki — Slovenci posebno mnogo Sokolov. Sploh smemo reči, da je sedaj vsak drugi slovenski Sokol pod orožjem, kjer v dejanju

Iz naše organizacije.

Jubilejska samopomoč.

Dne 30. oktobra t. l. je umrl v Št. Pavlu pri Preboldu član društva, tovariš Josip Vidic, nadučitelj v pokoju (43. smrtni slučaj).

Njegovim dedičem se je izplačala podpora v znesku 514 kron.

Člani se prošjo, da vpošljejo takoj svoje doneske za naslednji smrtni slučaj. Oni člani, ki na vse poslani jim opomine niso poravnali zastankov, se tem potom obveščajo, da so izbrisani iz društva, in tako njih dediči nimajo pravice do podpore.

Društvo šteje sedaj še 256 članov.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 3. decembra 1914,

izpričuje sokolske vrline, ki so: zvestoba, vztrajnost, pogum in moč! — Kolikor slovenskih Sokolov še ni pod orožjem, pridejo ob sedanjem naboru na vrsto.

Novi dvekranski bankovci. Avstro-ogrška banka izda namesto dosedanjih bankovcev nove dvekranske bankovce, ki bodo večji, z lepšim tiskom in lepšo risbo ter mnogo skrbnejše izdelani. Tudi papir bo mnogo trpežnejši in bo s tem odpravljena hiba starih bankovcev, ki so trpeli zaradi slabega papirja jako kratek čas.

Podraženje užgalic. Državna zveza deželnih društev trafikantov je sklenila, da zviša, v podrobnosti razprodaji zaradi podraženja užgalic sedanjo ceno od 2 vinarjev na 3 vinarje.

Število mohamedancev. Turška se trudi, da dobi njena vojna z Rusijo značaj svete vojne, da dobi na ta način pomoč vseh mohamedancev. Če bi se Turčiji posrečil račun, potem bi bila vojna za njo veliko ugodnejša, ker mohamedancev je okoli 140 milijonov, in sicer: v Rusiji 14 mil., v francoskih kolonijah 12 mil., v angleških 78 mil., na Turškem 17 mil., v Perziji 8 mil. in v Afganistanu 4 mil. Skupno torej 133 milijonov.

Najstarejši vetrni mlini na svetu so moški vetrni mlini, v neposredni bližini starega egiptovskega primorskega mesta Aleksandrije. Mlini, ki so jih že stari Egipčani rabili za izdelovanje moke, so stari okoli 3000 let in so deloma še dobro ohranjeni. Zgodovinska zasledovanja so dognala, da stari Egipčani niso iz svojih žit izdelovali samo moko, temveč da so jih porabljali tudi za pripravljanje žitne kave. Zlasti so napravljali to kavo iz ječmena, ki se je pralil in z vodo prekuhal. Ječmen, ki je bil torej že pri neomikanih ljudstvih starega sveta udomačen, je tudi v novjšem času zopet posvedočil svoj stari sloves. To najbolje spričuje po vsem svetu razširjena Kathreinerjeva Kneippova sladna kava, ki se napravlja iz oslajdarjenega ječmena. Ime sladna kava pa velja le za izdelek, ki se resnično napravlja iz slada. Sladarjenje ali kaljenje ječmena pa učinkuje, da se poprej ne razkrojne pričuvne snovi ječmenovega zrna izpremene v razkrojne, lahko prebavne redilne snovi, dočim človeški organizem neosladarjeni ječmen le težko prebavlja. Kathreinerjeva Kneippova sladna kava se more napravljati le iz najboljšega kalivega ječmena in se ji poleg tega na preizkušan način podeli priljubljena kavi podobna aroma. Zatorej jo tudi razvajeni ljubitelji kave na vsem svetu, ljudstva vseh jezikov in narodov radi pijo.

Novi papežev državni tajnik. Kardinal Peter Gasparri, ki ga je papež Benedikt XV. imenoval za državnega tajnika po smrti kardinala Ferrate, je eden najboljših poznavalcev kanoničnega prava ter se je posebno izkazal v komisiji, ki ji je bila poverjena kodifikacija kanoničnega prava. Mirnega značaja in živahnega uma si je pridobil mnogo zaslug tudi kot profesor na katoliškem zavodu v Parizu, kjer mu je bil kolega znani abé Loisy, ki je postal znan šele zaradi interdikt, ki ga je proti njemu izrekel papež Pij X. Dan pred konklavom se je stavilo Gasparrija med one tri ali štiri kandidate, za katere so veljale iste šanse, ki bi jih bil imel pokojni kardinal Rampolla. — Novi državni tajnik ima 62 let ter je kardinal iz leta 1907.

Važna razsodba v jezikovnem pogledu. Na zaslišanju pred sodiščem v Rumburgu v neki kazenski stvari je neka priča izjavila, da ne izpove v nemškem jeziku, da si je priznala, da pozna ta jezik. Zato ji je sodnik naložil globo 20 kron, oziroma 48 ur zapora. Svetovalska komora v Češki Lipi je potrdila to obsodbo z utemeljevanjem, da je odrekavanje izpovedi v sodnijskem jeziku istotoliko, kakor odrekavanje pričanja sploh. Višje deželno sodišče v Pragi je izjavilo, da ne more razsoditi nadzorstvenim potom, ker proti odločitvi svetovalske komore ni nadaljnih pravnih poti. Na to je generalna prokuratura vložila na kasacijsko sodišče ničnostno pritožbo v varstvo zakona in to sodišče je razsodilo v nejavni seji, da se je s sklepom okrajnega sodišča v Rumburgu in s potrdilno razsodbo okrajnega sodišča v Češki Lipi kršil zakon. Zato se obe razsodbi razveljavljata. V utemeljevanju pravi kasacijsko sodišče: V predležnem slučaju gre edino le za odločitev v vprašanju, ali je upiranje priče, da ne izpove v nemškem jeziku, v zvezi z zahtevno, naj ga zaslišijo v češkem jeziku, smatrati naravnost za odrekavanje pričanja? To vprašanje je treba zanikati, zakaj sankcija § 160. kazenskega reda se ne da uporabiti na upiranje priče, da ne izpove v kakem gotovem jeziku. Ta odločba zakona grozi s kaznijo le priči, ki se brez zakonitega razloga brani pričati ali položiti pri-

čevalno prisego. Jasn pa je, da upiranje priče, da ne izpove v kakem gotovem jeziku, nikakor ne pomenja potajevanje tega, kar ve o činu obtoženca, da to ni prikrivanje kakega dokazilnega sredstva, nikako oviranje zasledovanja resnice, marveč v najslabšem slučaju le oteževanje postopanja, morda pojav narodnega mišljenja na nepravem mestu. Pobijanje ali preprečanje takih pojavov, pa ni naloga § 160. kazensko-pravnega reda in tudi ne naloga kazensko-pravnega reda sploh.

† Anton pl. Randa. Pokojni učenjak se je rodil leta 1834. v Botrici na Češkem. Leta 1862. je bil imenovan izrednim profesorjem na nemškem vseučilišču v Pragi, leta 1868. pa rednim profesorjem. Predaval je avstrijsko civilno pravo. L. 1882. je predaval na češkem vseučilišču v Pragi. Izdal je celo vrsto znamenitih del, s katerimi se je proslavil v vsem civiliziranem svetu. Pisal je tudi v nemškem jeziku. Leta 1881. je bil imenovan dosmrtnim članom gosposke zbornice. Kmalu na to je bil imenovan članom državnega sodišča, a leta 1904. češkim ministrom za poljedelstvo. Dr. vitez Randa se je še zadnje dni občutil dobro. Dne 5. t. m. je še šel na svoj navadni izprehod, dne 6. pa se je vrnil v Prago s svojega letovišča v Dobřichovici. Tega dne se mu je vtila kri, in konec je bil njegovemu življenju. Pokojnik je bil eden najslavnejših sodobnih Čehov.

Nov zakon o varuštvo otrok. S cesarsko odredbo se je uveljavila novela k splošnemu državljanškemu zakoniku, ki jo je gosposka zbornica sprejela. Obsega predvsem določila o varuštvo otrok. Najnost utemeljuje, ker je zaradi vojne, odsoten velik del moškega prebivalstva in ker je veliko ljudi umrlo. Izpreminjajo se določila o obrokih glede na proglašitev smrti kakor tudi glede na pravice v rodovinskih in varuških zadevah, kar vse je bilo že dolgo potrebno, da se izboljša; končno se izboljšuje tudi postavni red o dedičih. Skrajšali so se obroki za proglašitev smrti. Cesarska odredba odstrani izključitev žensk v gotovih pismenih izkazilih in v pravnih poslih. Rodovinska upravna določila vodi predvsem pomislek, da ni več zaradi vojne mogoče, da se odgodi času primerno varuško pravo; na drugi strani je pa zaradi časovnih dogodkov človeško življenje in urejena vzgoja potomcev za državo in za splošno važnejše, kakor sploh kdaj. Novela obsega več določil, da se izboljša pravno varstvo nezakonskih otrok. Obsega sledeče izpremembe v korist nezakonskim otrokom: priznava se pripadlost k rodovini matere, ime podeli mož matere, zagotove se stroški poroda in prve preskrbe matere in otroka že pred rojstvom, končno se določajo ugodnosti za v očetovi hiši vzgojene nezakonske otroke po očetovi smrti. Novela obsega tudi določila glede na zakonito pravico do dedščine med nezakonskimi otroci in njihovimi starši. Izpremembe določil splošnega državljanškega zakonika vodi tudi namen, da se določila o sprejemu otrok za svoje v interesu otroškega varstva olajšajo, da se tako zagotovi velikim osirotelim in nezakonskim otrokom dom in urejena vzgoja. Starostna meja staršev, kadar lahko izbirajo otroke, se je zato znižala na 40 let. Novela nadalje določa, da sme ženska voditi varuštvo in kuratelo, ustanove se tudi varuški sveti kot oblastvena uvedba. Obsega tudi zasebnopravna določila o varuštvo v zavodih in o generalnem nadzorstvu, ki se pa le določa, če ni na razpolago posameznega varuha.

Rak ni nalezljiva bolezen. Kraljevski angleški zavod za proučevanje raka je po dvanajstletnem preiskavanju dognal, da rak ni nalezljiva bolezen.

Pisma in pošiljke na vojne ujetnike in internirance v sovražnih državah. Z ozirom na mnoga vprašanja, kako je postopati, da dobe v sovražnih državah se nahajajoči ranjeni ali ujeti vojaki in drugi interniranci pisma in pošiljke, opozarjamo interesirance na naslednje določbe: 1. Pisma je odprta in nefrankirana položiti v poštne nabiralnike. Poleg čim mogoče najbolj natančnega naslova ujetnika ali interniranca mora biti na sprednji strani v levem kotu razločno zapisano »Prisonnier de guerre«, na drugi strani pa mora biti zapisano ime in naslov odpošiljalca. Pri pismih, ki pojejo na Rusko, je ime kraja, kamor je pismo namenjeno, zapisati razločno, a z majhno pisavo v spodnji levi kot, da ostane še dosti prostora, prepisati krajevno ime v rusko cirilico. 2. Demarne pošiljke na vojne ujetnike ter internirance na Ruskem, na Srbskem in v Črni gori odpravljajo tudi pomožni urad »Rdečega križa« na Dunaju, I., Jasomirgottgasse 6, toda denar se mu mora poslati izključno v bankovcih tiste države, kjer se ujetnik ali interniranec nahaja. Na Angleško, na Francosko in v Belgijo ni mogoče denarja pošiljati. Če naslov ujetnika ali interniranca

ni popolnoma natančno zapisan, se ne more odposlati ne pisma ne denarja. Paketi se sploh ne morejo pošiljati nikamor.

Vojni davek. Poročajo, da hoče finančno ministrstvo vendarle uvesti nov vojni davek, in sicer v obliki doklade na dohodninski davek. Baje hoče obdavčiti samo dohodke nad 4000 K, in sicer z doklado pol%, ki naj pri dohodkih nad 20.000 K naraste na 4%. Ta davek naj se uvede s § 14.

Razpis pisateljskih nagrad.

Podpisani odbor razpisuje dvojce pisateljskih nagrad, in sicer prvo v znesku 150 (stopetdeset) kron, drugo v znesku 100 (sto kron) za dva spisa pripovedne vsebine, namenjena slovenski mladini.

Vsak spis obsegaj po 6 (šest) tiskanah pol male osmerke, kakršne so knjige, ki jih izdaja »Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani«.

Vsak spis obsega lahko eno samo povest ali pa več povesti. Vsaki povesti pa bodi vzeta snov iz dobe sedajne vojne.

Vsaki knjigi bodi namen, zbujati v slovenski mladini patriotski čut ter ljubezen do cesarja in domovine, poveljevat iunaštvo naših vojakov, navduševati za stalno slogo med avstrijskimi narodi.

Spise je poslati do 15. decembra t. l. na naslov: Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, Ključalničarska ulica. — Na spisu ne sme biti pisateljevega imena, nego mora biti to zapisano v posebnem zaviti, ki bodi označen z naslovom dotične povesti.

Za odbor »Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani«, dne 4. oktobra 1914.

Jakob Furlan,

t. č. predsednik.

Juraj Režek,

t. č. tajnik.

Jakob Dimnik,

t. č. blagajnik.

Razgled.

— V Zedinjenih državah Severne Amerike je bilo leta 1911. v vseh šolah od ljudske do univerze vpisanih 20.879.908 dijakov. Vsega učnega osebja je bilo 533.606, med tem 110.329 mož (večinoma na višjih šolah.)

— Štiridesetletnica hrvatske univerze. Dne 12. pret. m. je preteklo 40 let, odkar je hrvatska Alma mater v Zagrebu posvečena in odprta hrvatski mladini.

— Mecen češke Osrednje Šolske Matice. Te dni je umrl v Šakovu na Češkem veleposestnik Anton Svoboda in je češko šolsko družbo določil za svojo univerzalno dedinjo. Vrednost posestva se ceni na 180.000 kron. Po odbitku vknjiženih dolgov dostane čistih nad 100.000 K, ki pridejo šolski družbi kaj v prilog v sedanjih, tudi za take institucije težkih časih.

— Državlani držav, ki se z nami vojskujejo, se ne sprejmejo na dunajsko vseučilišče. Korespondenčni urad: Rektorat dunajskega vseučilišča je razglasil, da se bodoči semester na vseučilišču ne sprejmejo slušatelji državljani tistih držav, ki se z nami vojskujejo.

— Podaniki sovražnih držav — izključeni iz nemških univerz. Saško notranje ministrstvo je na vodstva vseh saških šol izdalo naslednjo odredbo: Podanike onih držav, ki se nahajajo v vojnem stanju z Nemčijo ali Avstro-Ogrsko, t. j. Belgije, Britanske, Francije, Japonske, Črne Gore, Rusije in Srbije, je do nadaljnjega izključiti od pouka. Dovolitev posameznih izjem, ki pridejo v poštev zlasti za Balten, si pridrži notranje ministrstvo.

— V Olomucu ne bo šol. Češki list »Pozor« poroča, da je došlo v Olomuc obvestilo, da bodo tudi nadalje vsa šolska poslopja uporabljena za vojaške namene. Zato letos v Olomucu na srednjih in ljudskih šolah ne bo pouka.

Zahvala.

Ljubljansko učiteljsko društvo je postavilo za Vse Svete mojemu pokojnemu soprogu Jakobu Pretnarju krasen nagrobni spomenik iz črnega kamena. Slavnemu društvu, oziroma njega odboru in vsem, ki so prispevali za spomenik, se v svojem in v imenu svojih otrok kar najtopleje zahvaljujem. Bog plati!

Ljubljana, v novembru 1914.

Terezija Pretnarjeva,
vdova mestnega učitelja.

Zahvala.

Gospa Emilija pl. Schaller v Gradcu, hči nepozabljivega matematika in šolskega pisatelja blagopokojnega dež. šolskega nadzornika Franca viteza Močnika (rojenega 1. okt. 1814, umrlega 30. nov. 1892), je ob stoletnici rojstva svojega očeta poslala gospodu dež. šolskemu nadzorniku dvornemu svetniku Fr. Levcu znesek 100 K ter njega odmembo prepustila prostemu preudarku tega gospoda. Gospod dvorni svetnik je ta znesek naklonil »Društvu v pomoč učiteljev, njih vdov in sirot na Kranjskem«, katerega ustanovitelj je bil svoj čas, vitez Močnik. Za ta velikodušni dar se kar najtopleje zahvaljuje društveni odbor.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prijave za naročitev Močnikove slike, ki bo natisnjena v fotografskem tonu na velikem kartonu, zadoščajo na naše uredništvo po dopisnicah. Denarja ni treba pošiljati naprej, ampak ga bodo naročniki nakazali po poštinih položnicah, ki bodo priložene poslanim slikam! — Kdor naroči Močnikovo sliko samo ali sliko njegove rojstne hiše ali pa oboje skupaj, naj to v svoji prijavi izrečno pove. — Vse učitelje-očete, oziroma vdove-matere nujno prosimo, naj nam poročajo o svojih sinovih-vojakih. — Apeliramo na okrajna učit. društva, ki izvedejo točno statistiko o učiteljih-vojakih in o sinovih-vojakih učiteljskih rodovih.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Vse c. naročnike in naročnice vljudno opozarjamo, da se bliža sklep leta, ko treba poravnati račune tiskarne. Mnogo jih je, ki za tekoče leto še niso poravnali naročnine. Mnogo tovarišev je bilo mobiliziranih in so kot naročniki odpadli. Zato bodi ostalih dolžnost, list krepko podpirati z vplačili tekoče in zaostale naročnine. Na ovitku današnje (40.) in prihodnje (41.) številke ima vsak naročnik napisano, do kedaj ima plačan list. Oni pa, ki so dobili zaradi zaostankov posebne račune, že vedo, kakšno je njihovo stanje glede naročnine, ki naj jo v rednih obrokih poravnajo.

Upravništvo.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 4. decembra t. l.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Prav tako dobro ko
zrnata kava diši ob
pravilni pripravi
edino popolni kavini
nadomestek:
Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava.

Sam z dobrim mlekom
in malo sladkorjem
zaužit, je pristni
Kathreiner
pljača, kakršna
mora biti.

Kdor hoče kaj natančnejšega čitati,
naj piše Kathreinerjevemu trgovcu
za sladno kavo d. dr., Dunaj I.,
Annagasse št. 2.

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tvrdko

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

obstoja od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!